

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан філологічного факультету
Ірина БОНДАРЕНКО
«» 2023

ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДЦЬКОЇ СЕМАНТОГРАФІЇ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 філологія
спеціалізація 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша -
польська

освітньо-професійна програма: Слов'янський переклад та міжкультурні комунікації.
Укладач : **Мацегора І.Л.**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри слов'янської філології
Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.
Завідувач кафедри слов'янської філології
 Ірина ПАВЛЕНКО

Ухвалено науково-методичною радою
факультету філологічного
Протокол № 1 від "05" вересня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету Іван МАЦЕГОРА

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
 Іван МАЦЕГОРА

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 03-Гуманітарні науки	Кількість кредитів – 3	<i>вибіркова</i>	
Спеціальність 035 філологія	Загальна кількість годин – 90	Вільного вибору студента в межах спеціальності	
Спеціалізація 035.034 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша - російська		Семестр:	
Освітньо-професійна програма Російська мова та зарубіжна література. Друга мова.	Змістових модулів – 4	8 -й	
		Лекції	
		16 год.	
		Практичні	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 3	16 год.	
		Самостійна робота	
		58 год.	
		Вид підсумкового семестрового контролю: Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «основи слов'янської філології» є ознайомлення студентів із особливостями та закономірностями розвитку слов'янських мов. Дисципліна має пропедевтичний характер, закладаючи основи подальшого вивчення лінгвістичних дисциплін, в яких висвітлюються питання типологічного мовознавства на матеріалі східнослов'янських мов, а також більш глибокого опанування другою мовою (англійсько)

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи слов'янської філології» є загальний опис становлення і розвитку системи слов'янських мов, частково германських мов; історико-лінгвістичний та лінгвокультурологічний коментар до наукового вивчення сучасної російської мови як однієї зі слов'янських та іноземної мови

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи, що забезпечують досягнення результатів навчання та компетентностей
<p>ПРН-7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.</p> <p>СК-1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ</p>	<p>Методи навчання: Пояснювально-ілюстративний (інтерактивна лекція, лекція з мультимедійною презентацією; проблемна лекція); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний (робота з навчально-методичною літературою); інтерактивні (тренінгові вправи).</p> <p>Підсумкові контрольні заходи: екзамен. Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання тестових завдань в системі Moodle, підготовка презентацій, виступи на практичних заняттях, виконання практичних вправ.</p>
<p>ПРН-8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання в професійній діяльності.</p> <p>СК-2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.</p>	<p>Методи навчання: Пояснювально-ілюстративний (інтерактивна лекція, лекція з мультимедійною презентацією; проблемна лекція); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний (робота з навчально-методичною літературою); інтерактивні (рольові ігри, тренінгові вправи).</p> <p>Підсумкові контрольні заходи: екзамен. Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання тестових завдань в системі Moodle, підготовка презентацій, виступи на практичних заняттях, виконання практичних вправах.</p>
<p>ПРН-16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>СК-3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).</p>	<p>Методи навчання: Пояснювально-ілюстративний (інтерактивна лекція, лекція з мультимедійною презентацією; проблемна лекція); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний (робота з навчально-методичною літературою); інтерактивні (рольові ігри, тренінгові вправи).</p> <p>Підсумкові контрольні заходи: екзамен. Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання тестових завдань в системі Moodle, підготовка презентацій, виступи на практичних заняттях, виконання практичних вправ</p>
<p>ПРН-16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної</p>	<p>Методи навчання: Пояснювально-ілюстративний (інтерактивна лекція, лекція з мультимедійною презентацією;</p>

<p>філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>СК-8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань</p>	<p>проблемна лекція); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний (робота з навчально-методичною літературою); інтерактивні (рольові ігри, тренінгові вправи).</p> <p>Підсумкові контрольні заходи: екзамен.</p> <p>Поточні контрольні заходи: контрольні роботи, виконання тестових завдань в системі Moodle, підготовка презентацій, виступи на практичних заняттях, виконання практичних вправ.</p>
---	--

Міждисциплінарні зв'язки. «Основи слов'янської філології» тісно пов'язаний з навчальними дисциплінами: «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Сучасна російська мова», «Практичний курс англійської мови», а також із суміжними лінгвістичними дисциплінами.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до слов'янської філології.

Тема 1. Слов'янська філологія як наука і як навчальна дисципліна. Філологія як комплекс лінгвістичних і культурно-історичних дисциплін. Історія формування філологічної думки.. Слов'янська філологія як галузь філологічних знань. Проблеми та завдання слов'янської філології як науки та навчальної дисципліни. Методологія філологічних досліджень

Змістовий модуль 2. Історія слов'янознавства

Тема 2. Слов'янські народи та їх мови. Сучасні слов'янські народи і їх мови: державність і конфесіональна належність слов'янських народів, етнічна близькість і антропологічні типи слов'ян. Генетичне спорідненість слов'янських мов. Питання про найдавнішу територію праслов'янської мови. Старослов'янська мова. Болгарська літературна мова. Періодизація розвитку. Діалектне членування. Характерні ознаки. Сербохорватська літературна мова. Періодизація розвитку. Діалектне членування. Характерні ознаки. Чеська літературна мова. Періодизація розвитку. Діалектне членування. Характерні ознаки. Польська літературна мова. Періодизація розвитку. Діалектне членування. Характерні ознаки.

Тема 3. Слов'яни у давні часи. Прабатьківщина слов'ян. Теорії походження слов'янських народностей. Розширення території праслов'ян на початку і у середині I тис. н.е. Археологічні свідчення про слов'ян. Писемні згадки античних авторів про слов'ян. Свідчення мови про зв'язки давніх слов'ян з іншими народами. Відображення у мові

матеріальної культури давніх слов'ян. Відображення у мові духовної культури давніх слов'ян.

Змістовий модуль 3. Слов'янська писемність та історія славістики

Тема 4. Виникнення писемності у слов'ян. Передумови виникнення писемності у слов'ян. Створення слов'янської писемності. Слов'янські абетки. Пам'ятки слов'янської писемності: надписи на предметах матеріальної культури. Рукописи, їхні копії та видання. Інкунабули та інші першодруки

Тема 5. Праслов'янська мова. Періодизація історії праслов'янської мови. Основні фонетичні, лексичні, граматичні ознаки праслов'янської мови. Фонетична транскрипція праслов'янської мови. Діалектне членування праслов'янської мови: пралехітський і пращесько-словацький піддіалекти, центральний і власне східний під діалекти.

Тема 6. Історія слов'янської філології. Вивчення слов'янських мов провідними мовознавцями. Славістика й східнослов'янські мови. Історія русистики. Історія українистики. Історія білорусистики. Розвиток південнослов'янської та західнослов'янської філологічної думки.

Змістовий модуль 4. Германська філологія

Тема 7. Історія германської писемності. Давньогерманські племена та їхні мови. Класифікація давньогерманських племен. Класифікація давньогерманських племінних мов. Історія германської писемності. Свідчення про германські мови у дописемну епоху. Рунічне письмо. Латинське письмо. Готичне письмо.

Тема 8. Германські мови та їх історія. Східногерманська група. Загальні закономірності у розвитку племінних мов. Формування мов народностей. Утворення націй та розвиток національних мов. Східногерманська група мов. Готська мова. Значення готської мови для германістики. мова. Початок вивчення германських мов. Виникнення порівняльно-історичного методу. Поняття спорідненості мов та мови-основи. Методика порівняльно-історичного аналізу.

Тема 9. Західногерманські мови. Історія розвитку англійської і німецької мов. Загальні відомості і періодизація історії англійської мови. Давньоанглійський період. Середньоанглійський період. Новоанглійський період. Німецька народність та її мова. Періодизація історії німецької мови. Давньовісхіднонімецький період. Середньовісхіднонімецький період. Нововісхіднонімецький період.

Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні Заняття, год		Практичні Заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/ди ст ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/ди ст ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	4		4		7		6	6	12
2	15	8	4		4		7		8	8	16
3	15	8	4		4		7		6	6	12
4	15	8	4		4		7		10	10	20
Усього за змістові модулі	60	32	16		16		28		30	30	60
Ідсумковий семестровий контроль залік	30						30				40
Загалом	90	32	16		16		58				100

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/ди сф.
1	Слов'янська філологія як наука і як навчальна дисципліна	2	
1	Слов'янські народи та їх мови	4	
2	Слов'яни у давні часи	2	
3	Виникнення писемності у слов'ян	4	
4	Праслов'янська мова	2	
4	Історія слов'янської філології	2	
Разом		16	

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
	2	3	4
2	Слов'янські народи та їх мови	2	
2	Слов'яни у давні часи	2	
3	Виникнення писемності у слов'ян	2	
3	Праслов'янська мова	2	
3	Історія слов'янської філології	2	

4	Германські мови та їх історія. Східногерманська група	2	
4	Скандинавські мови (загальна характеристика формування).	2	
4	Західногерманські мови. Історія розвитку англійської і німецької мов.	2	
Разом		16	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Види поточних контрольних заходів	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Тестування з теоретичних питань	Питання для підготовки: 1. Філологія як комплекс лінгвістичних і культурно-історичних дисциплін. 2. Історія формування філологічної думки.. 3. Слов'янська філологія як галузь філологічних знань. 4. Проблеми та завдання слов'янської філології як науки та навчальної дисципліни. 5. Методологія філологічних досліджень	Всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовує при цьому обов'язкову та додаткову літературу.	2
	Практичне завдання	Творча робота	Розкриття теми роботи	2
Усього за ЗМ 1	2	2		4
2	Тестування з теоретичних питань	Питання для підготовки: 1. Сучасні слов'янські народи і їх мови:	Всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовує при цьому	3

		<p>державність і конфесіональна належність слов'янських народів, етнічна близькість і антропологічні типи слов'ян.</p> <p>2. Генетична спорідненість слов'янських мов.</p> <p>3. Питання про найдавнішу територію праслов'янської мови.</p> <p>4. Старослов'янська мова.</p> <p>5. Болгарська літературна мова. Періодизація розвитку. Діалектне членування. Характерні ознаки.</p> <p>6. Сербохорватська літературна мова. Періодизація розвитку. Діалектне членування. Характерні ознаки.</p> <p>7. Чеська літературна мова. Періодизація розвитку. Діалектне членування. Характерні ознаки.</p> <p>8. Польська літературна мова. Періодизація розвитку. Діалектне членування. Характерні ознаки.</p> <p>9. Прабатьківщина слов'ян. Теорії</p>	<p>обов'язкову та додаткову літературу.</p>	
--	--	--	---	--

		<p>походження слов'янських народностей.</p> <p>10. Розширення території праслов'ян на початку і у середині I тис. н.е.</p> <p>11. Археологічні свідчення про слов'ян.</p> <p>12. Писемні згадки античних авторів про слов'ян.</p> <p>13. Свідчення мови про зв'язки давніх слов'ян з іншими народами.</p> <p>14. Відображення у мові матеріальної культури давніх слов'ян.</p> <p>15. Відображення у мові духовної культури давніх слов'ян.</p>		
	Практичне завдання	Виконання вправ	Правильно виконані завдання	3
Усього за ЗМ 2	3	3		6
3	Теоретичне завдання	<p>Питання для підготовки:</p> <p>1. Передумови виникнення писемності у слов'ян.</p> <p>2. Створення слов'янської писемності.</p> <p>3. Слов'янські абетки. Пам'ятки слов'янської писемності: надписи на предметах матеріальної культури.</p> <p>4. Рукописи, їхні копії та видання.</p>	Всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовує при цьому обов'язкову та додаткову літературу.	2

		<p>Інкунабули та інші першодруки</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Періодизація історії праслов'янської мови. Основні фонетичні, лексичні, граматичні ознаки праслов'янської мови. 6. Фонетична транскрипція праслов'янської мови. 7. Діалектне членування праслов'янської мови: пралехітський і прачесько-словацький піддіалекти, центральний і власне східний під діалекти. 8. Вивчення слов'янських мов провідними мовознавцями. 9. Славістика й східнослов'янські мови. 10. Історія русистики. 11. Історія україністики. 12. Історія білорусистики. 13. Розвиток південнослов'янської та західнослов'янської філологічної думки. 		
	Практичне завдання	Лінгвістичний аналіз	Правильно виконані завдання	2

Усього за ЗМЗ	2	2		4
4	Теоретичне завдання	<p>Питання для підготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія германської писемності. 2. Свідчення про германські мови у дописемну епоху. 3. Рунічне письмо. 4. Латинське письмо. 5. Готичне письмо. 6. Загальні закономірності у розвитку племінних мов. 7. Формування мов народностей. 8. Утворення націй та розвиток національних мов. 9. Східногерманська група мов. 10. Готська мова. Значення готської мови для германістики. мова. 11. Початок вивчення германських мов. 12. Виникнення порівняльно-історичного метода. 13. Поняття спорідненості мов та мови-основи. 14. Мовний розвиток 11-12 ст. 15. Класифікація скандинавських мов. 16. Ісландська мова. 17. Фарерська мова. 18. Норвезька мова. 19. Датська мова. 	Практичне завдання	4

		20. Шведська мова. 21. Загальні відомості і періодизація історії англійської мови. 22. Давньоанглійський період. 23. Середньоанглійський період. 24. Новоанглійський період. 25. Німецька народність та її мова. 26. Періодизація історії німецької мови. 27. Давньоверхньонімецький період. 28. Середньоверхньонімецький період 29. Нововірхньонімецький період		
	Практичне завдання	Виконання вправ	Правильно виконані завдання	2
Усього за ЗМ 4	4	2		6
Усього за змістові модулі	11	9		20

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
Залік	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: (Див. змістовні модулі)	1.В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та	20 15-20

			<p>практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.</p> <p>2. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>3. В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів</p>	<p>15</p> <p>10-15</p>
--	--	--	---	------------------------

			<p>та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>4. Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>5. Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при</p>	<p style="text-align: center;">10</p> <p style="text-align: center;">5-10</p>
--	--	--	--	---

			цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання 6. Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.	0-5
	Практичне завдання	підсумкове завдання на володіння навичками порівняльного лінгвістичного аналізу	Правильно виконане завдання	20 20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна

1. Леута О. І. Старослов'янська мова. Київ : Інкос, 2007. 255 с.
2. Майборода А. Старослов'янська мова. Київ.: Вища школа, 1975. 267 с.
3. Моренець В. В. Старослов'янська мова. Київ : Наукова думка, 1973. 134 с.
4. Станівський М. Ф. Старослов'янська мова. Київ : Наукова думка, 1983. 253 с.

Додаткова

1. Белей Л., Белей О. Старослов'янсько-український словник. Львів : Монастир Монахів Студит, 2001. 317 с.
2. Гнатюк Л.П. Старослов'янська мова. Київ 2015. 249 с.
3. Леута О.І. Гаврилюк О. Р. Старослов'янська мова : навчально-методичний комплекс. Київ : НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. 300 с.

Інформаційні ресурси

1. Громик Ю.В. Старослов'янська мова. Збірник вправ та завдань. URL: <http://www.univer.lutsk.ua/img/facult/17/176/Hromyk.pdf>
2. ЕНЦИКЛОПЕДІЇ «УКРАЇНСЬКА МОВА» URL: <http://litopys.org.ua/ukrmovalum.htm>
3. Писемні пам'ятки URL: <http://besieda.in.ua/pismo/pisemni-pamiatky>
4. Словник старослов'янської мови URL: <http://slavyanskiy.clan.su/forum/49-115-1>

5. Черноризец Храбр. Сказання о письменах URL: <http://древниецивилизации.рф/Slavs/hrabr.html>
6. Черноризец Храбр. Сказання о письменах URL: http://krotov.info/history/09/3/flor_06.htm
7. Палеографія URL: Опера - [Палеографія. Українська мова. Енциклопедія.]